

REPUBLIKA SLOVENIJA

KABINET PREDSEDNIKA VLADE

VELJA GOVORJENA BESEDA!

GOVOR

PREDSEDNIKA VLADE RS BORUTA PAHORJA NA DRŽAVNI PROSLAVI OB OBLETNICI VRNITVE PRIMORSKE K MATIČNI DOMOVINI

Kobarid, 14. september 2009

*Spoštovani gospod predsednik republike,
spoštovani gospod predsednik državnega zbora,
spoštovane poslanke, poslanci
Ekscelence, visoki gosti,
gospe in gospodje,*

Primorci imamo svojo himno. Ko slišimo takte »Vstala Primorska«, vstanemo tudi mi. Vstanemo vsi, ne glede na nazorske, politične ali druge razlike med nami. Malo katera posebnost primorskega duha bolje ilustrira našo čvrsto pripadnost skupni identiteti, ki jo iskreno čutimo.

Ker je to, ne samo v Sloveniji, temveč tudi daleč naokoli edinstveno, se je torej moralo za primorski narod zgoditi nekaj tako posebnega, da najmlajša generacija čuti ob himni skoraj enako vznemirjenje in vznesenost, kot najstarejša. V bistvu je himna zgodovinsko izročilo upornosti, kljubovalnosti in enotnosti, ki se prenaša iz roda v rod. Ne želimo pozabiti.

Pri tem sploh ne gre za nostalgичne občutke. Ne gre za romantičen pogled v preteklost, četudi nas seveda vedno razneži Simon Gregorčič. Gre za vedno aktualno zavedanje naše volje, da se upremo vsemu, kar omejuje našo svobodo. S to himno se čutimo dolžniki vsemu tistemu in vsem tistim, ki so nam omogočili, da razmišljamo svobodno.

Toda svobodno razmišlja lahko le tisti, ki je svoboden v najbolj elementarnem smislu besede. Primorci v času od Rapalske pogodbe leta 1920 do Pariške mirovne pogodbe leta 1947, torej dolgega četrta stoletja, nismo bili svobodni niti v najbolj elementarnem smislu. Ne gre samo za to, da nismo pripadali matični domovini, da smo bili pod italijansko oblastjo, vso surovost tega časa še prav posebej izpričuje fašistično zatiranje našega naroda.

Primorci zavaljo tega nismo bili svobodni, nismo mogli misliti svobodno – toda mislili smo svobodo. Prav v tem je veličina pogumnih mladih primorskih fantov, Tigrovcev, ki so se 13. maja 1941 na Mali gori spopadli z okupatorjem. Tam je potekal prvi oboroženi spopad na slovenskem ozemlju proti okupatorju, ki nam je dve desetletji skušal odvzeti vse, kar nas je določalo kot Primorce in Slovence.

Srd do oblasti je bil enak pri delavcu, kmetu in kaplanu. To pojasnjuje enotnost Primorcev v boju zoper okupatorja. Druga svetovna vojna je namreč podobno kot prva spet oživila misel

o Zedinjeni Sloveniji. Med vsemi je največjo moč za uveljavljanje teh stališč pokazala Osvobodilna fronta.

V načela svojega oboroženega boja zoper okupatorja je zapisala, da se bo borila za osvoboditev slovenskega naroda, za ustvaritev Zedinjene Slovenije, ki bo samostojno odločala o svoji usodi.

Tako zastavljeni program je še posebej navdihoval slovenske Primorce, za vključitev v narodno osvobodilni boj je bila odločilna izkušnja s fašizmom. Proglas Vrhovnega plenuma OF z dne 16. septembra 1943, v dneh splošne vstaje na Primorskem, s katerim je proglasil »priklučitev Slovenskega primorja k svobodni in združeni Sloveniji ter demokratični Jugoslaviji«, je pokazal vso odločenost boja za Zedinjeno Slovenijo.

Priklučitev Primorske k Sloveniji in Jugoslaviji je veliko dejanje, ki ga je bilo mogoče doseči le tako, ker je slovenska (jugoslovanska) stran v diplomatskem boju lahko uveljavljala svojo udeležbo v boju zoper nacistično Nemčijo in fašistično Italijo. Boj ni bil lahak, saj je Italija uveljavljala svoje »sobojevnštvo«, kar jo je povežalo od septembra 1943 z zavezniškim taborom.

Prav zaradi tega se je adut narodno osvobodilnega boja v pogajanjih pokazal še v močnejši luči. In ni bila morda zaradi tega primorska priklučena, bila je prav zaradi tega.

Upornišтво je zavarovalo našo svobodo v najbolj elementarnem pomenu te besede. Pol stoletja kasneje je bilo treba suvereno slovensko državo znova braniti z vojaškim uporom. Ves ta nakopičen zgodovinski pogum se je napajal v naši naravni in moralni pravici, da smo sami svoj gospodar. Ni močnejšega orožja od te moralne moči.

Problemi, s katerimi se danes spopadamo mi in ves sodobni svet so drugačne narave in terjajo drugačen napor, da bi jim bili kos. Recimo vprašanje dokončne določitve meje s sosednjo Hrvaško. Problem je velik in v zadnjih 18-ih letih ga nismo uspeli rešiti. Predlog, ki ga obema parlamentoma dajeva s predsednico hrvaške vlade vzbuja upanje, da bo vendar v razumnem času rešen na pravičen način. Predlog namreč predvideva, da se vzporedno s pogajanjmi Hrvaške za vstop v EU nadaljujejo tudi pogajanja o reševanju mejnega spora, ki so bila prekinjena 15. junija letos. Drugi Rehnov predlog, ki upošteva mnoga pomembna slovenska dopolnila, ob poudarjanju pomena mednarodnega prava podčrtuje tudi pomen pravičnosti, pomembnih okoliščin in nenazadnje eksplicitno omenja stik slovenskih teritorialnih voda z odprtim morjem. Hrvaška stran je na petkovem sestanku v Ljubljani pristala, da se pogajanja nadaljujejo na tej osnovi. Uspešnemu zaključku pogajanj bo vlada namenila veliko pozornosti.

Sicer pa Vlada osredotoča svojo aktivnost na premagovanje gospodarske in finančne krize. Po nekaj četrletjih velikega krčenja aktivnosti so se v zadnjih mesecih začeli kazati prvi znaki umirjanja. Strmo padanje ključnih ekonomskih kazalnikov se je zaustavilo. Po dveh četrletjih padanja aktivnosti smo dosegli celo 0,7-odstotno rast. Takšna gibanja so bila spodbujena tudi - ali pa predvsem - s pomočjo obsežnih ukrepov, ki smo jih vlade v okviru EU sprejele v zadnjih mesecih.

Vsi vpeljani ukrepi sicer niso prinesli zelenih učinkov. Predvsem na področju likvidnosti se v evropskem in domačem prostoru še vedno soočamo z velikimi težavami. Vendar pa se je izkazalo, da je celoten paket prispeval h krepitvi zaupanja in optimizma. Toda preobrat nas ne sme navdajati s prevelikim optimizmom. Ukrepi, ki so bili sprejeti v preteklih četrletjih, so bili namenjeni predvsem zaustavitvi padanja aktivnosti, ne bodo pa omogočali dolgotrajne, zdrave gospodarske rasti.

Ob njihovem ohranjanju bi se lahko porušila nekatera temeljna ravnotežja, predvsem bi se lahko vrnilo v razmere visoke inflacije in kopičenja javnega dolga. Ker Slovenija lahko ohrani svoj položaj v vedno bolj tekmovalni družbi uspešnih držav samo z nenehnim prilagajanjem, smo sprožili široko razpravo o potrebnih prilagoditvah v slovenski ekonomiji in družbi.

Predvsem spremembe, ki bodo omogočile večjo konkurenčnost našega gospodarstva, učinkovitejšo mrežo socialnega varstva in način njunega financiranja, ki nas ne bo vodil v dodatno zadolževanje, ampak bo dosežen na vzdržen način. Danes zavoljo krize verjetno ne živimo najlažjega časa. Danes svoboda marsikaterega posameznika ni ogrožena v elementarnem smislu, temveč v ekonomskem in socialnem. Slovenija je v svet odprta družba. Če hoče zavarovati svojo identiteto in blaginjo vseh njenih ljudi, mora v tem zahtevnem času biti socialno povezana družba.

Spodbujajmo najboljše, toda pazimo, da v tem tekmovalnem svetu ne bomo ravnodušni do tistih, ki so se znašli v stiskah in tesnobah. Vem, da bomo premagali probleme tega časa. In zavedam se, da moramo poskrbeti, da bomo zmagovalci vsi, ne le nekateri.

Dovolite, da vam v tem smislu čestitam za vaš praznik. Ko bo kasneje zadonela »Vstala Primorska, bomo vstali vsi. To bo tisti neponovljiv, vznemirljiv občutek naše skupne moči.